

Aprenentatge-servei, aprenentatge inclusiu

El repte de combinar processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un mateix projecte

per Rafael Mendia Gallardo

Des de fa temps s'està produint un debat social de gran importància: és possible una escola inclusiva en una comunitat no inclusiva?

La construcció d'una comunitat inclusiva és un procés que requereix l'actuació intencionada de les forces vives d'una comunitat per promoure determinades mediacions de suport mutu entre el veïnat, entre l'alumnat d'una classe o d'un centre escolar o d'un centre de lleure educatiu en qualsevol de les seves facetes. Una comunitat inclusiva fa referència a la inclusió de totes les persones.

No solament és qüestió d'acolliment o de presència de

tots i totes en la comunitat, o a l'escola, sinó que també intenta que se sentin part d'un grup i tinguin amistats i relacions socials significatives.

El primer pas per a la construcció d'una comunitat inclusiva, sigui aquesta una comunitat ciutadana o una comunitat escolar o educativa, consisteix a identificar les múltiples barreres que d'alguna manera poden limitar la presència, aprenentatge i participació de totes les persones. I el pas següent serà posar-se a actuar de manera decidida per a superar aquestes barreres en les diferents situacions que viuen les persones en totes les edats del seu cicle vital.

És possible una escola inclusiva en una comunitat no inclusiva? El primer pas és identificar les barreres

CONSTRUIR CIUTADANIA RESPONSABLE INCLUSIVA

Generar ciutadania activa és la principal funció social de l'educació. Aquesta ciutadania activa pretén transformar la realitat fent-la cada vegada més inclusiva, més participativa, més solidària i compassiva tot sabent que el desenvolupament personal i la formació ciutadana s'aconsegueixen actuant en la realitat per transformar-la.

L'Aprenentatge-Servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un mateix projecte, en el qual les i els participants aprenen alhora que treballen en necessitats reals de la comunitat amb la finalitat de millorar-la.

Proposa que nenes, nens, adolescents, joves, i qualsevol altre col·lectiu, es transformin en protagonistes d'experiències transformadores, afavorint el seu desenvolupament personal a través de la planificació, desenvolupament i avaluació de les activitats destinades a la millora de la comunitat. En aquesta acció transformadora, les propostes inclusives han de guiar l'opció per una comunitat igualitària on tots i totes n'han de formar part.

COM ES DESENVOLUPA UN PROJECTE D'APRENENTATGE-SERVEI INCLUSIU?

Considerem les propostes en diferents fases de la construcció d'un projecte d'Aprenentatge-Servei.

En la **Configuració** del grup: és un grup on no hi ha exclusions sinó facilitats perquè tots s'expressin i aportin segons les seves possibilitats, les seves capacitats i la seva iniciativa. Un grup en el qual cadascú té assignada una tasca per al desenvolupament del projecte comú de transformació de la comunitat. També un grup en el qual l'ajuda mútua, la complementarietat, el suport i la participació en la vida i en la presa de decisions es posen en acció independentment de les característiques personals.

En l'**Anàlisi** de la realitat per millorar-la: tots i totes tenen la possibilitat d'aportar el seu punt de vista, d'identificar situacions susceptibles de millora. Aquesta anàlisi ha de fer-se de manera participativa entre el conjunt dels membres del grup valorant les opinions i punts de vista de cadascú. Cal tenir en compte en aquesta anàlisi les diferents possibilitats, capacitats, cultures, llenguatges, etc.

En l'**Inici** del projecte d'ApS: es tracta d'ajustar aquesta anàlisi de la realitat i de les accions que emergeixen del grup a les possibilitats reals de dur-les a terme. S'organitzen els grups de manera que els i les participants es potenciïn entre si i hi hagi un suport mutu en les seves necessitats d'acció per portar endavant el projecte en el seu conjunt.

En la **Planificació** del projecte: serà important conèixer bé els punts forts i les limitacions de cada participant i

Les crisis poden ser oportunitats per a treballar actituds inclusives i excloents, l'assertivitat, la gestió d'emocions i de problemes

del grup en el seu conjunt per poder materialitzar una acció assequible a les possibilitats del grup, concreta i realitzable, que no es converteixi en motiu de frustració grupal i individual, sobretot de les persones més febles.

Durant l'**Execució** del projecte: és normal que sorgeixin discrepàncies i diferents maneres d'interpretar un mateix fet. Aquests moments de crisi poden convertir-se en veritables oportunitats per a treballar les actituds inclusives o excloents, l'assertivitat, la gestió d'emocions i sentiments i la solució de problemes i conflictes.

En l'**Avaluació**: no es tracta solament de l'avaluació de l'activitat per part del grup, sinó de la devolució per part de la persona facilitadora de les destreses que s'han anat aprenent tot afavorint l'anàlisi crítica dels objectius assolits, i com s'ha vist als i les integrants del grup, el seu grau d'implicació i les seves actituds inclusives.

En la **Celebració** de tancament: Les celebracions tenen com a finalitat fixar les adquisicions i despertar el desig de continuar i també manifestar el treball conjunt i inclusiu

del grup.

L'Aprenentatge-Servei comporta en si mateix un procés inclusiu d'aprenentatge i participació, de ciutadania implicada en la transformació de la realitat on caben totes les persones i totes elles tenen un paper en la transformació de la realitat.

Rafael Mendia Gallardo és pedagog, responsable de Formació de la Fundació ZERBIKAS, Aprendizaje y Servicio Solidario. En la seva trajectòria professional, abans de la seva jubilació, ha ocupat diferents responsabilitats en la promoció de les polítiques inclusives al País Basc.

Referències

- Battle R. (2020). Aprendizaje-Servicio. Compromiso social en acción. Santillana. Madrid.
- Echeita Sarrionandia, G. (2017). Educación inclusiva. Sonrisas y lágrimas. Aula Abierta, 46(2), 17-24. <https://doi.org/10.17811/rifie.46.2.2017.17-24>
- Mendia, R. Moreno, V. (2010) Aprendizaje y Servicio Solidario: una estrategia para la inclusión social. ZERBIKAS. Bilbao
- Puig Rovira, J.M. (2021) Pedagogía de la acción común. Graó. Barcelona.

1. Destination	1. Metabolic
2. Eager	2. Perspective
3. Isolated	2. Architecture
4. State	4. Entitled
5. Ultimate	5. Immense
6. Balance	6. Subsequent
7. Magnificent	7. Migrated
8. Prohibit	8. Genetic
9. Rank	9. Hypothesis
10. Spoil	10. Decade
-
1. Architectural
2. Award
3. Convert
4. Core
5. Migrate
6. Literally
7. Spectacular
8. Tension
9. Naturally
10. Monster